

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

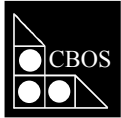
BS/171/2000

PARTIE POLITYCZNE: ICH REPREZENTATYWNOŚĆ, ZAPLECZE POLITYCZNE I PROFILE SYMPATYKÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

PARTIE POLITYCZNE: ICH REPREZENTATYWNOŚĆ, ZAPLECZE POLITYCZNE I PROFILE SYMPATYKÓW

- Ponad dwie piąte badanych (42%) twierdzi, że istnieje taka partia polityczna, którą uważają za bliską sobie, podczas gdy niemal połowa (49%) wyraża opinię przeciwną. Najczęściej wymienianą przez respondentów bliską im partią jest Sojusz Lewicy Demokratycznej (20% wskazań wśród ogółu badanych). Akcję Wyborczą Solidarność wymienił co jedenasty ankietowany (9%), Unię Wolności co dwudziesty (5%), a PSL - co dwudziesty piąty (4%).
- Największe potencjalne zaplecze polityczne (odsetek respondentów, którzy lubią daną partię, lecz z jakichś powodów nie zamierzają oddać na nią głosu) ma PSL: 23% badanych deklaruje do niego sympatię, która nie przekłada się na zamiar głosowania. Potencjalny elektorat SLD to 21% badanych. Mniejsze zaplecze polityczne mają UW (16%) i AWS (9%).
- Spośród ugrupowań politycznych największą sympatią cieszy się SLD: jedynie w przypadku tej partii odsetek badanych mających do niej przychylny stosunek (43%) przeważa nad liczbą osób, które nie darzą jej sympatią (35%). PSL podoba się ponad jednej czwartej badanych (28%), a UW jednej piątej (21%). Niespełna jedna piąta ankietowanych (18%) lubi AWS, natomiast ponad trzy piąte (62%) twierdzi, że nie podoba im się to ugrupowanie.

Cechą charakterystyczną identyfikacji politycznych w Polsce jest prymat politycznej genealogii nad pozycją w strukturze społecznej przy podejmowaniu decyzji wyborczej, przynajmniej w odniesieniu do dwóch największych ugrupowań politycznych. Dotychczasowa przynależność (do PZPR lub „Solidarności”), a także uogólnione opinie o minionym i obecnym ustroju silnie oddziałują na wybór reprezentującej respondenta partii politycznej. Jest tak, ponieważ jeszcze niedostatecznie wykrystalizowały się interesy grupowe lub też nie uformowały się siły polityczne zdolne je reprezentować. Być może właśnie nieadekwatność sceny politycznej do struktury interesów jest przyczyną słabego zakorzenienia systemu partyjnego w społeczeństwie.

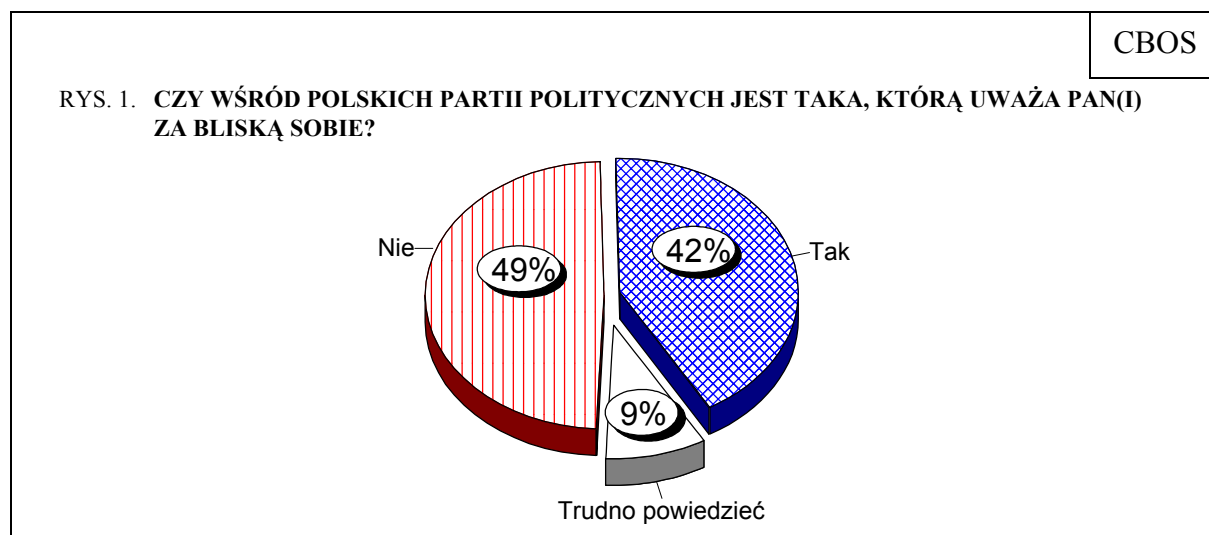
REPREZENTATYWNOŚĆ PARTII POLITYCZNYCH

Ponad dwie piąte badanych (42%) twierdzi, że istnieje taka partia polityczna, którą uważają za bliską sobie, podczas gdy niemal połowa respondentów (49%) wyraża opinię przeciwną¹.

Poczucie, że własne interesy i wartości są reprezentowane przez któreś z istniejących ugrupowań, nie jest jednakowe w poszczególnych grupach społecznych. Wraz ze wzrostem wykształcenia wzrasta poczucie reprezentacji: co najmniej połowa badanych z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym nie identyfikuje się z żadną partią polityczną, podczas gdy wyalienowana z systemu reprezentacji czuje się jedynie jedna trzecia

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (125) przeprowadzono w dniach 13-16 października 2000 roku na 1048-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski, częściowo sfinansowano z grantu przyznanego prof. Krzysztofowi Jasiewiczowi z Washington and Lee University przez National Foundation for Eurasian and East European Research, USA.

respondentów z wyższym wykształceniem. Poczucie reprezentacji jest silniejsze wśród mieszkańców największych miast niż osób mieszkających w mniejszych miastach i na wsi. Najmłodszy respondenci wyraźnie rzadziej niż osoby w średnim wieku i starsze identyfikują się z jakąś partią polityczną.

Zarówno orientacja polityczna, jak i stopień zainteresowania polityką wpływają na poczucie identyfikacji z partią, którą respondenci uważają za bliską sobie. Badani interesujący się wydarzeniami politycznymi znacznie częściej utożsamiają się z działalnością któregoś z ugrupowań politycznych niż osoby średnio czy - zwłaszcza - mało zainteresowane polityką.

Tabela 1

Czy wśród polskich partii politycznych jest taka, którą uważa Pan(i) za bliską sobie?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką?		
	Duże	Średnie	Małe
	w procentach		
Tak	72	49	23
Nie	23	44	64
Trudno powiedzieć	5	7	13

Istnieje również związek pomiędzy poglądami politycznymi respondenta (określanymi za pomocą skali, na której skrajne punkty oznaczają prawicę i lewicę) a poczuciem identyfikacji z ugrupowaniami politycznymi. Większość ankietowanych o poglądach

prawicowych i lewicowych utożsamia się z działaniami którejś partii politycznej; większość badanych o orientacji centrowej oraz niepotrafiących określić na tej skali swoich poglądów politycznych twierdzi, że żadna z partii nie jest im bliska. Wskazania wyborców o poglądach centrowych można wyjaśnić na dwa sposoby. Według pierwszego, w centrum sceny politycznej brak jest istotnej siły będącej w stanie zagospodarować ten segment elektoratu. Tego rodzaju wytłumaczenie zakłada, że poglądy centrowe są jakością samoistną - nie oznaczają jedynie stadium pośredniego pomiędzy lewicą a prawicą. Może być jednak i tak, że respondenci niepotrafiący umiejscowić swoich poglądów na skali wybierają jej środek. W tym sensie deklarowanie centrowej orientacji może w rzeczywistości oznaczać brak sprecyzowanych poglądów politycznych, z czym często związana jest alienacja polityczna.

Badanych prosiliśmy o wskazanie partii, która jest im bliska. Respondenci najczęściej wymieniali Sojusz Lewicy Demokratycznej (20% odpowiedzi wśród ogółu badanych). Akcją Wyborczą Solidarność wymieniło 9% ankietowanych (zsumowano odpowiedzi wskazujące na AWS i któryś z jej członów, przy czym ta druga grupa stanowiła mniej niż 1% ogółu respondentów). Unię Wolności jako partię bliską sobie wymienił co dwudziesty ankietowany (5%), a PSL co dwudziesty piąty (4%).

		CBOS
Którą partię uważa Pan(i) za bliską sobie?	Odpowiedzi ogółu badanych	
SLD	20%	
AWS (lub któryś z jej członów)	9%	
UW	5%	
PSL	4%	
ROP	1%	
UP	1%	
Inne partie	2%	
Nie wymienili żadnej partii	58%	

SPÓLECZNE ZRÓŻNICOWANIE SYMPATII PARTYJNYCH

W omawianym sondażu badaliśmy opinie na temat partii politycznych wyrażane przez wszystkich respondentów, a nie tylko przez elektoraty partyjne. Dzięki temu możliwe stało się poznanie poglądów na temat danego ugrupowania tych osób, które nie deklarują zamiarów wyborczych. Badani określali stosunek do każdego z ugrupowań za pomocą jedenastostopniowej skali, na której punkty skrajne oznaczały, że wymieniona partia polityczna „zdecydowanie się nie podoba” (-5) i „zdecydowanie się podoba” (+5).

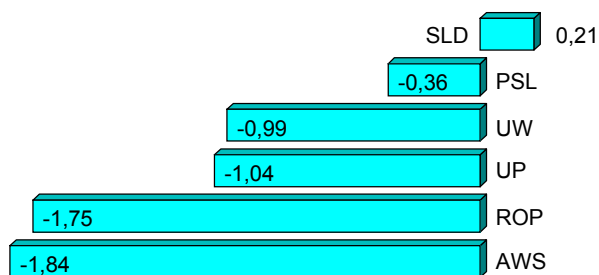
Jedyną partią, w przypadku której odsetek badanych wyrażających sympatię przeważa nad liczbą osób mających do niej nieprzychylny stosunek, jest SLD (odpowiednio 43% i 35% wskazań). Ponad jednej czwartej ankietowanych (28%) podoba się PSL, ale niespełna dwie piąte (39%) nie darzy go sympatią. Nieco gorsze są oceny UW i UP. Wyraźnie najgorzej postrzegane są ugrupowania prawicowe: połowie badanych nie podoba się ROP, a trzem piątym AWS.

Tabela 2

Partie polityczne	Czy wymieniona partia polityczna podoba się Panu(i) czy też nie?				
	Podoba mi się	Jest mi obojętna	Nie podoba mi się	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć
	w procentach				
SLD	43	9	35	2	11
PSL	28	17	39	3	13
UW	21	15	47	3	14
UP	18	13	42	9	18
AWS	18	9	62	2	10
ROP	13	10	51	9	17

Sympatię i antypatię do ugrupowań politycznych syntetyzuje średnia ocen na skali - uzyskaliśmy ją po odrzuceniu odpowiedzi „trudno powiedzieć” i „nie znam tej partii”. Jedynym ugrupowaniem, które ma średnią ocen ze znakiem dodatnim, jest SLD. Na przeciwległym biegunie są ROP i AWS.

RYS. 2. ŚREDNIE SYMPATIE DO PARTII POLITYCZNYCH

Stosunek do SLD, partii cieszącej się największą popularnością w społeczeństwie, jest zróżnicowany ze względu na wykształcenie badanych. Wraz z jego wzrostem rosną odsetki ankietowanych deklarujących niechęć do tej partii - od 26% badanych z wykształceniem podstawowym do 36% z zasadniczym zawodowym, 38% ze średnim i 46% z wyższym. W grupach społeczno-zawodowych niechęć do Sojuszu jest największa wśród kadry kierowniczej i inteligencji (53% deklaruje, że nie lubi tej partii). SLD podoba się większości osób o poglądach lewicowych (81%), w takim samym stopniu nie lubią tej partii badani o orientacji prawicowej (80%). Wśród osób o poglądach centrowych stosunek do SLD jest niemal taki jak wśród ogółu badanych.

Akcja Wyborcza Solidarność, ugrupowanie mające najniższą średnią sympatii wśród badanych, jest relatywnie mniej nielubiana wśród najstarszych respondentów; w grupach zawodowych stosunkowo najlepiej oceniają ją emeryci, a także rolnicy. Sympatię do AWS silnie różnicują jednak poglądy polityczne: ugrupowanie to podoba się większości badanych o poglądach prawicowych, ale jedynie nielicznym respondentom o poglądach centrowych i lewicowych.

Unia Wolności jest lubiana przez lepiej wykształconych. Wraz ze wzrostem wykształcenia rośnie odsetek badanych deklarujących sympatię do tej partii. Badani oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych jako dobre częściej niż pozostali skłonni są sympatyzować z Unią. Ta partia bardziej podoba się mieszkańcom miast niż wsi. Sympatię do UW wyraża ponad jedna trzecia ankietowanych z największych miast

(35%) oraz jedynie 20%-22% badanych z mniejszych miast i 15% mieszkańców wsi. Szczególnie niską sympatią cieszy się ta partia wśród rolników. Warto zwrócić uwagę na fakt, że poglądy polityczne wyrażone na skali lewica-prawica nie różnicują sympatii do UW. Partia ta podoba się jednej czwartej badanych o poglądach lewicowych i centrowych (po 25%), ale także osobom utożsamiającym się z prawicą (23%).

Sympatia do Polskiego Stronnictwa Ludowego również zależy od pozycji respondenta w strukturze społecznej. Sprzyjają jej te same czynniki, co poparci dla UW, lecz odwrotny jest kierunek zależności. Wraz ze wzrostem wykształcenia i oceny własnych warunków materialnych rośnie niechęć do PSL. Partia ta jest bardziej popularna na wsi niż w miastach. Szczególnie silną niechęć do niej odczuwają mieszkańcy największych ośrodków. Wśród respondentów o poglądach lewicowych więcej osób deklaruje sympatię do PSL niż ma do tej partii nieprzychylny stosunek, natomiast wyraźna większość badanych identyfikujących się z prawicą nie lubi PSL.

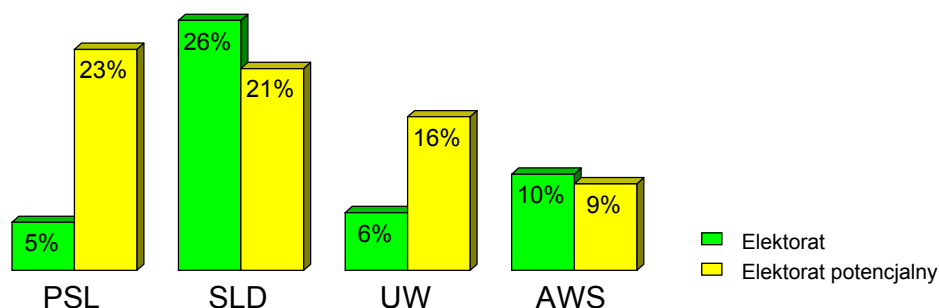
POTENCJALNE ELEKTORATY GŁÓWNYCH UGRUPOWAŃ

Poparcie dla głównych ugrupowań politycznych w Polsce tylko częściowo przekłada się na zachowania wyborcze. Każda z partii podoba się wielu wyborcom, którzy albo nie głosują w ogóle, albo - z różnych przyczyn - oddaliby swój głos na inną. Stanowią oni zaplecze polityczne ugrupowania, tj. osoby, do których dana partia może się zwracać zachęcając do oddania na nią głosu. Wielkość zaplecza politycznego wyznacza zakres potencjalnego elektoratu ugrupowania przy aktualnym rozkładzie sympatii.

Polskie Stronnictwo Ludowe, na które w październiku chciało głosować 5% ogółu Polaków (8% deklarujących udział w wyborach), lubi nie wyrażając chęci oddania na nie głosu niemal co czwarty badany. Sympatię do PSL stosunkowo często deklarują respondenci niegłosujący. Prawdopodobne jest zatem to, że wraz ze zwiększeniem frekwencji wyborczej poprawiłyby się notowania tej partii.

Bardzo już liczny elektorat SLD (26% ogółu badanych, 38% deklarujących udział w wyborach) może się jeszcze znacznie powiększyć. Jedna piąta respondentów lubi Sojusz, lecz obecnie nie przejawia zamiaru głosowania na tę partię.

RYS. 3. ZAPLECZE WYBORCZE GŁÓWNYCH UGRUPOWAŃ POLITYCZNYCH - WSKAZANIA WŚRÓD OGÓŁU BADANYCH (NIE TYLKO PRAGNĄCYCH GŁOSOWAĆ)

Przez „elektorat” rozumiemy badanych, którzy deklarują oddanie głosu na daną partię w najbliższych wyborach. Natomiast „elektorat potencjalny” to ci, którzy obecnie deklarują bądź to powstrzymanie się od udziału w wyborach, bądź to oddanie głosu na inną partię, ale (w odpowiedzi na inne pytanie) stwierdzili, że dane ugrupowanie im się podoba.

Unia Wolności, której elektorat (6% ogółu badanych, 9% deklarujących udział w wyborach) był w październiku zbliżony do elektoratu PSL, ma mniejsze niż Stronnictwo zaplecze wyborcze. Grupa osób, do których mogłaby się zwrócić Unia, licząc na to, że ich sympatie przełożą się na oddanie na nią głosu, liczy 16% ogółu badanych.

Spośród głównych partii politycznych najmniejszy potencjalny elektorat ma AWS. Ugrupowanie to ma stosunkowo niewielu (9%) sympatyków spoza kręgu swoich wyborców. Wydaje się, że może to utrudnić lub nawet uniemożliwić Akcji odzyskanie utraconej pozycji - jako równorzędnego partnera SLD.

ZWIĄZEK SYMPATII PARTYJNYCH Z POGŁADAMI NA NIEKTÓRE KWESTIE SPOŁECZNE, POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Identyfikacje polityczne w Polsce określone są przez kilka wymiarów, takich jak: stosunek do przeszłości, stosunek do kwestii obyczajowych oraz religijność, stosunek do kwestii gospodarczych. Programy i działania partii politycznych różnicują je na jednym lub kilku z tych wymiarów. Jednocześnie poglądy wyborców i sympatyków partii politycznych mogą być w różnym stopniu zbieżne z tymi hasłami i działaniami, co uwarunkowane jest faktem, że przekonania polityczne są często dziedziczone, nie zaś oparte na zgodności własnych poglądów i reprezentujących wyborcę elit. Jednym z celów naszego badania było

określenie stanowiska sympatyków głównych ugrupowań politycznych wobec niektórych istotnych kwestii gospodarczych i społecznych. Umożliwić ma to przybliżone określenie wymiarów różnicujących poglądy sympatyków głównych ugrupowań politycznych.

Wybraliśmy cztery kwestie potencjalnie różnicujące poglądy sympatyków poszczególnych ugrupowań. Te cztery wymiary można opisać w następujący sposób: 1) wymiar gospodarczy - stosunek do roli państwa w gospodarce, a konkretnie stopień, w jakim respondent akceptuje interwencjonizm państwowy; 2) wymiar ideologiczny, określony tu przez stosunek do obecności Kościoła w życiu publicznym; 3) wymiar historyczny, definiowany przez stosunek do dekomunizacji; 4) stosunek do integracji naszego kraju z Unią Europejską. Analizę przeprowadziliśmy w ten sposób, że wyliczyliśmy współczynnik korelacji zmiennych określających stosunek respondenta do ugrupowań politycznych i zmiennych mierzących opinie na temat kwestii społecznych, politycznych i gospodarczych. Wszystkie opisywane tu postawy badaliśmy za pomocą jedenastopunktowej skali, której skrajnymi punktami były stwierdzenia wyznaczające przeciwstawne poglądy.

Tabela 3. Korelaty poparcia dla głównych ugrupowań politycznych

	SLD	AWS	UW	PSL
1) Rola państwa w gospodarce	0,08**			0,11**
2) Integracja Polski z Unią Europejską		0,08*	0,10**	-0,06*
3) Dekomunizacja	-0,40**	0,32**		-0,22**
4) Religia w życiu publicznym	-0,20**	0,27**		

Współczynniki korelacji tau B Kendalla istotne na poziomie * $p < 0,01$ ** $p < 0,001$

Poglądy na różne kwestie polityczne i gospodarcze mierzono za pomocą jedenastopunktowej skali, na której punktami skrajnymi były następujące stwierdzenia:

1) Należy zmniejszyć rolę państwa w kierowaniu życiem gospodarczym *versus* Należy zwiększyć rolę państwa w kierowaniu życiem gospodarczym;

2) Nasza polityka zagraniczna winna zmierzać do jak najszybszego przystąpienia Polski do Unii Europejskiej *versus* Polska polityka zagraniczna nie powinna starać się o członkostwo w Unii Europejskiej, natomiast powinna chronić naszą polityczną i gospodarczą niezależność;

3) Osobom zajmującym wysokie stanowiska w okresie PRL (tzw. nomenklaturze) powinno się zabronić pełnienia odpowiedzialnych funkcji państwowych *versus* Osoby te ("nomenklatura") powinny mieć takie same możliwości ubiegania się o urzędy publiczne i pełnienie odpowiedzialnych funkcji państwowych jak wszyscy inni;

4) Prawa i przepisy w Polsce powinny być zgodne z zasadami religii katolickiej, nawet gdyby większość ludzi tego nie chciała *versus* Prawa i przepisy w Polsce powinny być zgodne z wolą większości, nawet gdyby nie zgadzały się z nauką Kościoła katolickiego.

Sympatycy SLD mają poglądy stosunkowo etatystyczne, jeżeli przez to pojęcie rozumieć ponadprzeciętne oczekiwania wobec obecności państwa w sferze gospodarki. Sympatia do SLD jest bardzo silnie związana ze sprzeciwem wobec dekomunizacji. Respondenci, którym podoba się SLD, są stosunkowo niechętni obecności Kościoła w życiu publicznym.

Zwolennicy AWS usytuowani są na przeciwległym biegunie wobec sympatyków SLD ze względu na stosunek do dekomunizacji: wyraźnie częściej niż inni sądzą, że osobom zajmującym wysokie stanowiska w okresie PRL powinno się zabronić pełnienia odpowiedzialnych funkcji państwowych. Inaczej niż sympatycy SLD widzą też miejsce religii w życiu publicznym - relatywnie częściej skłaniają się ku pogładowi, że prawa i przepisy w Polsce powinny być zgodne z zasadami religii katolickiej, nawet wbrew woli większości. Sympatia do AWS jest związana z poparciem dla integracji Polski z Unią Europejską.

Sympatycy Unii Wolności wyróżniają się spośród innych szczególnie wysokim poparciem dla przystąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej.

Osoby, którym podoba się PSL, zajmują stanowisko zbieżne ze zwolennikami SLD w kwestii postulowanej roli państwa w gospodarce. Sympatycy obu tych partii podobnie zapatrują się też na kwestię dekomunizacji. Badani mający pozytywny stosunek do ludowców są raczej sceptyczni wobec integracji Polski z Unią Europejską.

System partyjny w Polsce wciąż jeszcze nie zakorzenił się silnie w społeczeństwie, o czym świadczy fakt, że jedynie nieco ponad dwie piąte respondentów identyfikuje się z działaniami którejś z partii. Zaznacza się wyjątkowo silna pozycja SLD, który jest jedynym ugrupowaniem uzyskującym w społeczeństwie przewagę odczuć pozytywnych nad negatywnymi. Wydaje się, że dominacja SLD nie ulegnie w najbliższym czasie zachwianiu: partia ta ma nie tylko znaczący elektorat, ale i spore niewykorzystane zaplecze polityczne.

Porównując opinie sympatyków poszczególnych partii na temat różnych kwestii politycznych i społecznych można stwierdzić, że zwolenników AWS i SLD dzielą poglądy na sprawy ideologiczne i historyczne, natomiast sympatyków PSL i UW - na politykę zagraniczną kraju. Stosunek do dekomunizacji jest kwestią najsilniej polaryzującą poglądy zwolenników poszczególnych partii politycznych; w sporze tym sympatycy AWS jej sprzyjają, zwolennicy SLD i PSL są jej przeciwni, natomiast opinie tych, którym podoba się UW, nie odbiegają pod tym względem od opinii ogółu badanych. Zwolennicy SLD i AWS mają skrajnie odmienne oczekiwania wobec obecności religii i Kościoła w życiu publicznym. Natomiast sympatyków UW i PSL silnie różnicuje stosunek do integracji Polski z Unią Europejską. Osoby lubiące UW to częściej euroentuzjaści, a ci, którym podoba się PSL, to eurosceptycy.

Opracował

Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. Czy wśród polskich partii politycznych jest taka, którą uważa Pan(i) za bliską sobie?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	42	49	9	1048
Płeć				
Mężczyźni	46	48	7	497
Kobiety	38	51	11	551
Wiek				
18-24 lat	25	67	8	150
25-34	36	54	10	185
35-44	43	50	6	196
45-54	52	41	7	221
55-64	49	39	12	124
65 lat i więcej	42	46	12	173
Miejsce zamieszkania				
Wieś	37	48	14	384
Miasto do 20 tys.	45	50	6	146
20-100 tys.	42	52	6	201
101-500 tys.	36	56	9	190
501 tys. i więcej mieszk.	60	38	1	128
Wykształcenie				
Podstawowe	37	51	12	300
Zasadnicze zawodowe	38	55	6	283
Średnie	43	47	10	366
Wyższe	62	35	3	99
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	58	37	4	64
Prac. umysł. niż. szczebla	46	48	6	95
Pracownicy fiz.- umysł.	42	53	5	82
Robotnicy wykwalifikowani	39	52	10	121
Robotnicy niewykwalifik.	21	79	0	39
Rolnicy	49	37	14	58
Pracujący na własny rach.	53	43	4	39
Bierni zawodowo				
Renciści	37	53	11	112
Emeryci	47	41	12	200
Uczniowie i studenci	35	54	11	69
Bezrobotni	29	59	12	111
Gospodynie domowe i inni	48	47	5	59
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	48	47	5	175
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	40	53	7	99
sekt. pryw. poza rolnict.	42	54	4	187
prywatnym gosp. rolnym	50	37	13	60
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	28	56	16	124
276-399	38	48	13	120
400-549	45	48	7	190
550-799	47	46	7	154
Powyżej 799 zł	55	40	4	177
Ocena własnych war. mater.				
Złe	38	52	10	359
Średnie	44	48	8	483
Dobre	44	47	8	206
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	45	45	10	78
Raz w tygodniu	41	50	9	496
1-2 razy w miesiącu	38	51	12	171
Kilka razy w roku	43	48	9	211
W ogóle nie uczestniczy	49	49	2	91
Poglądy polityczne				
Lewica	60	32	8	314
Centrum	35	58	8	268
Prawica	57	37	6	227
Trudno powiedzieć	12	73	15	237

Tabela 2. Czy **SLD** podoba się Panu(i) czy też nie?

(%)

	Nie podoba mi się	Ta partia jest mi obojętna	Podoba mi się	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	35	9	43	2	11	1039
Płeć						
Mężczyźni	38	9	47	0	6	494
Kobiety	32	9	40	4	15	545
Wiek						
18-24 lat	27	11	45	2	16	149
25-34	44	7	36	1	12	184
35-44	39	12	42	1	7	196
45-54	35	9	48	2	7	218
55-64	26	7	55	2	10	123
65 lat i więcej	32	7	38	6	17	170
Miejsce zamieszkania						
Wieś	32	7	44	4	14	383
Miasto do 20 tys.	35	13	41	1	10	143
20-100 tys.	29	9	46	1	15	201
101-500 tys.	39	10	43	0	8	184
501 tys. i więcej mieszk.	45	8	42	1	3	128
Wykształcenie						
Podstawowe	26	7	44	6	17	297
Zasadnicze zawodowe	36	11	44	0	9	280
Średnie	38	9	43	1	10	364
Wyższe	46	9	41	0	3	98
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	53	5	41	0	0	62
Prac. umysł. niż. szczebla	43	7	47	0	3	93
Pracownicy fiz. - umysł	42	4	38	0	17	82
Robotnicy wykwalifikowani	31	14	45	0	11	120
Robotnicy niewykwalifik.	35	19	33	0	14	39
Rolnicy	37	15	34	8	6	58
Pracujący na własny rach.	42	7	35	0	16	39
Bierni zawodowo						
Renciści	27	5	54	2	12	111
Emeryci	33	7	39	4	16	197
Uczniowie i studenci	24	7	47	4	18	68
Bezrobotni	29	15	47	1	8	111
Gospodynie domowe i inni	35	6	47	4	8	59
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	37	7	47	0	8	172
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	31	5	56	0	9	99
sekt. pryw. poza rolnict.	47	13	30	0	10	185
prywatnym gosp. rolnym	41	16	28	8	7	60
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	33	13	39	4	11	124
276-399	28	9	48	3	13	120
400-549	35	6	50	1	7	186
550-799	33	13	44	1	10	153
Powyżej 799 zł	41	5	49	1	4	175
Ocena własnych war. mater.						
Złe	33	8	46	2	11	355
Średnie	34	8	43	3	13	477
Dobre	41	11	41	1	7	206
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	52	12	25	2	10	76
Raz w tygodniu	40	9	38	2	10	490
1-2 razy w miesiącu	28	12	39	3	19	171
Kilka razy w roku	29	7	54	1	10	211
W ogóle nie uczestniczy	19	6	70	0	5	90
Poglądy polityczne						
Lewica	12	5	81	0	2	314
Centrum	36	14	43	1	6	266
Prawica	80	7	8	0	4	227
Trudno powiedzieć	20	10	27	7	36	232

Tabela 3. Czy PSL podoba się Panu(i) czy też nie?

(%)

	Nie podoba mi się	Ta partia jest mi obojętna	Podoba mi się	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	39	17	28	3	13	1039
Płeć						
Mężczyźni	44	17	31	1	8	494
Kobiety	35	18	26	4	18	545
Wiek						
18-24 lat	36	17	28	2	18	149
25-34	46	21	17	1	15	184
35-44	47	16	28	1	8	196
45-54	39	16	36	2	7	218
55-64	33	15	33	3	15	123
65 lat i więcej	31	17	28	7	17	170
Miejsce zamieszkania						
Wieś	24	16	42	4	14	383
Miasto do 20 tys.	42	20	26	1	11	143
20-100 tys.	45	17	22	2	15	201
101-500 tys.	48	15	22	1	14	184
501 tys. i więcej mieszk.	58	21	10	2	9	128
Wykształcenie						
Podstawowe	26	17	31	7	18	297
Zasadnicze zawodowe	39	18	31	1	11	280
Średnie	45	19	24	1	12	364
Wyższe	57	10	30	0	3	98
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	64	9	25	0	1	62
Prac. umysł. niż. szczebla	46	24	25	1	4	93
Pracownicy fiz.- umysł.	49	11	19	2	19	82
Robotnicy wykwalifikowani	41	20	24	0	15	120
Robotnicy niewykwalifik.	40	21	23	0	15	39
Rolnicy	16	19	53	8	4	58
Pracujący na własny rach.	56	14	12	0	19	39
Bierni zawodowo						
Renciści	33	14	32	4	17	111
Emeryci	33	17	30	5	16	197
Uczniowie i studenci	37	11	26	3	22	68
Bezrobotni	41	20	30	1	9	111
Gospodynie domowe i inni	30	24	34	4	8	59
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	47	13	27	1	12	172
spółce właścicieli	34	25	29	0	11	99
prywatnych i państwa	56	17	15	0	12	185
sekt. pryw. poza rolnict.	21	12	55	8	5	60
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	29	16	38	4	13	124
276-399	30	19	33	3	16	120
400-549	42	15	32	2	9	186
550-799	43	20	23	2	11	153
Powyżej 799 zł	53	17	23	1	6	175
Ocena własnych war. mater.						
Złe	36	14	34	3	13	355
Średnie	37	17	29	3	14	477
Dobre	50	23	17	1	9	206
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	45	22	19	2	12	76
Raz w tygodniu	39	16	30	3	12	490
1-2 razy w miesiącu	33	15	28	4	21	171
Kilka razy w roku	40	22	23	2	12	211
W ogóle nie uczestniczy	43	13	38	1	5	90
Poglądy polityczne						
Lewica	33	22	42	0	4	314
Centrum	44	18	31	2	6	266
Prawica	66	13	15	1	5	227
Trudno powiedzieć	16	15	21	8	41	232

Tabela 4. Czy UW podoba się Panu(i) czy też nie?

(%)

	Nie podoba mi się	Ta partia jest mi obojętna	Podoba mi się	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	15	21	3	14	1039
Płeć						
Mężczyźni	53	17	21	1	8	494
Kobiety	41	14	20	5	20	545
Wiek						
18-24 lat	35	21	25	3	16	149
25-34	48	16	21	1	14	184
35-44	53	15	22	1	9	196
45-54	52	13	22	2	11	218
55-64	46	15	15	4	19	123
65 lat i więcej	41	13	17	10	20	170
Miejsce zamieszkania						
Wieś	47	15	15	6	17	383
Miasto do 20 tys.	48	17	22	1	12	143
20-100 tys.	44	17	20	2	17	201
101-500 tys.	50	15	21	1	13	184
501 tys. i więcej mieszk.	41	15	35	2	7	128
Wykształcenie						
Podstawowe	45	15	11	9	21	297
Zasadnicze zawodowe	54	16	19	1	10	280
Średnie	44	16	25	1	15	364
Wyższe	43	16	37	0	4	98
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	50	13	37	0	0	62
Prac. umysł. niż. szczebla	41	15	34	0	9	93
Pracownicy fiz. - umysł	45	14	17	2	21	82
Robotnicy wykwalifikowani	53	16	17	0	14	120
Robotnicy niewykwalifik.	62	9	13	0	16	39
Rolnicy	58	16	9	8	9	58
Pracujący na własny rach.	48	14	19	0	19	39
Bierni zawodowo						
Renciści	47	20	13	4	15	111
Emeryci	40	12	20	7	20	197
Uczniowie i studenci	32	16	27	6	18	68
Bezrobotni	54	19	15	1	12	111
Gospodynie domowe i inni	41	18	29	5	7	59
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	50	14	23	1	13	172
spółce właścicieli	44	17	27	0	11	99
prywatnych i państwa	50	12	24	0	13	185
sekt. pryw. poza rolnict.	63	12	9	8	9	60
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	49	18	12	4	17	124
276-399	48	12	20	4	16	120
400-549	50	13	22	4	11	186
550-799	44	21	22	2	12	153
Powyżej 799 zł	48	14	30	1	7	175
Ocena własnych war. mater.						
Złe	51	12	18	4	16	355
Średnie	44	17	19	4	16	477
Dobre	44	17	30	1	8	206
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	54	18	15	3	10	76
Raz w tygodniu	46	16	21	3	14	490
1-2 razy w miesiącu	44	13	18	6	19	171
Kilka razy w roku	48	15	19	3	15	211
W ogóle nie uczestniczy	45	14	33	2	6	90
Poglądy polityczne						
Lewica	54	16	25	1	5	314
Centrum	47	18	25	2	8	266
Prawica	55	13	23	1	8	227
Trudno powiedzieć	27	15	7	10	41	232

Tabela 5. Czy **AWS** podoba się Panu(i) czy też nie?

(%)

	Nie podoba mi się	Ta partia jest mi obojętna	Podoba mi się	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	62	9	18	2	10	1040
Płeć						
Mężczyźni	67	9	18	0	6	494
Kobiety	57	8	17	3	14	546
Wiek						
18-24 lat	66	15	9	1	9	150
25-34	62	6	18	1	13	184
35-44	64	9	18	1	8	196
45-54	70	7	15	2	6	218
55-64	59	7	20	3	11	123
65 lat i więcej	48	8	26	5	14	170
Miejsce zamieszkania						
Wieś	61	9	16	4	10	383
Miasto do 20 tys.	51	6	29	1	14	143
20-100 tys.	58	13	16	1	13	201
101-500 tys.	72	4	16	0	8	185
501 tys. i więcej mieszk.	67	11	17	1	3	128
Wykształcenie						
Podstawowe	52	9	19	6	14	297
Zasadnicze zawodowe	68	7	17	0	8	280
Średnie	63	9	18	0	10	365
Wyższe	69	10	17	0	4	98
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	70	10	19	0	2	62
Prac. umysł. niż. szczebla	72	11	12	0	5	93
Pracownicy fiz. - umysł	62	7	10	2	19	82
Robotnicy wykwalifikowani	73	2	15	0	10	120
Robotnicy niewykwalifik.	64	5	17	0	14	39
Rolnicy	52	11	23	8	6	58
Pracujący na własny rach.	67	2	22	0	9	39
Bierni zawodowo						
Renciści	62	8	16	2	11	111
Emeryci	47	9	28	3	13	197
Uczniowie i studenci	61	17	7	2	13	69
Bezrobotni	63	11	18	1	7	111
Gospodynie domowe i inni	66	6	18	4	7	59
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	67	6	16	1	9	172
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	72	9	9	0	10	99
sekt. pryw. poza rolnict.	69	5	17	0	9	185
prywatnym gosp. rolnym	49	10	26	8	7	60
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	61	11	16	3	10	124
276-399	67	9	13	3	8	120
400-549	60	8	24	2	6	187
550-799	61	9	19	1	10	153
Powyżej 799 zł	70	6	20	0	4	175
Ocena własnych war. mater.						
Złe	62	10	14	2	11	355
Średnie	59	8	21	2	11	479
Dobre	68	8	17	0	6	206
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	34	16	42	2	6	76
Raz w tygodniu	56	9	23	2	9	491
1-2 razy w miesiącu	67	7	8	3	16	171
Kilka razy w roku	72	4	11	2	11	211
W ogóle nie uczestniczy	80	11	4	0	5	90
Poglądy polityczne						
Lewica	92	4	3	0	1	314
Centrum	78	8	9	1	4	266
Prawica	25	15	57	0	3	227
Trudno powiedzieć	38	10	9	7	36	232